

اولین نامی که در ایران سجل گرفت

۱۳ اسفند ۱۳۹۳ ساعت ۱۹:۳۶

سوم دی ماه ۱۲۹۷ اولین شناسنامه ایرانی صادر شد. شناسنامه ای که صاحب آن دختری به نام فاطمه بود و صاحب شماره شناسنامه یک شد تا این روز برای همیشه روز ثبت احوال در ایران نام بگیرد.

سوم دی ماه ۱۲۹۷ اولین شناسنامه ایرانی صادر شد. شناسنامه ای که صاحب آن دختری به نام فاطمه بود و صاحب شماره شناسنامه یک شد تا این روز برای همیشه روز ثبت احوال در ایران نام بگیرد.

تا کمتر از ۱۰۰ سال قبل نه خبری از سجل و شناسنامه بود، نه سازمانی که تولد و مرگ و ازدواج و طلاق را ثبت کند. به جای آن، روحانیون، ریش سفیدان محله یا بزرگان قوم بودند که تا قبل از رواج شناسنامه به سبک اروپایی ها، وقایع تولد را در کتاب های مقدس ثبت می کردند.

اما با توسعه شهرها و روستاها و افزایش جمعیت کشور نیاز به سازمان و تشکیلاتی برای ثبت وقایع حیاتی در دولت وقت احساس شد و به تدریج فکر تشکیل سازمان متولی ثبت ولادت و وفات و حتی صدور شناسنامه برای اتباع کشور قوت گرفت. به طوری که ابتدا سندی با ۴۱ ماده در سال ۱۲۹۷ هجری شمسی به تصویب هیات وزیران رسید و اداره‌ای به نام سجل احوال در وزارت داخله (کشور) وقت به وجود آمد؛ بعد از تشکیل این اداره اولین شناسنامه به شماره ۱ در بخش ۲ تهران در تاریخ ۳دی ماه ۱۲۹۷ هجری شمسی به نام فاطمه ایرانی صادر شد.

تا پیش از ایجاد سازمان ثبت احوال وقایع حیاتی پشت جلد قرآن و دیگر کتب مقدس انجام می گرفت

داستان این بود که در تاریخ سوم اسفند ۱۲۹۵ به پیشنهاد "نصرت الدوله" وزیر دادگستری، تصویب نامه ای درباره ثبت احوال از نظر دولت گذشت که مقرر شد از تاریخ ۱۵ آذر ۱۲۹۸ برای گرفتن تعرفه انتخابات، گذرنامه، جواز حمل و نقل، اقامه دعوی و گرفتن حواله پولی، از اشخاص مطالبه به قولی سجل احوال بشود.

اداره سجل احوال زیر نظر بلدیة آن زمان یعنی همان شهرداری امروزی تشکیل شد و اوراق سجل احوال را که گرفتن آن اختیاری بود در کلانتریها در اختیار مردم می گذاشتند. در فروردین ۱۳۰۰ خورشیدی، بلدیة تهران (شهرداری) به دستور "سید ضیاء

طباطبایی" نخست وزیر در صدد تهیه آمار ساکنین پایتخت، شهرری و شمیران بر آمد و بلاخره دفتری در شهرداری با عنوان "اداره احصائیه و سجل احوال" تاسیس شد.

در این دفتر فرمی به عنوان "احصائیه و نفوس شهر تهران" به چاپ رسید که در آن برای نام، نام خانوادگی (که در آن زمان کمتر کسی نام خانوادگی داشت و مردم به هنگام دریافت ورقه هویت برای خود نام فامیل انتخاب می کردند)، لقب، سن، تابعیت، مذهب، زادگاه، همسر و فرزندان ستون‌های جداگانه ای تنظیم گردیده بود و ماموران آمار با در دست داشتن این اوراق در ساعات روز در خانه ها را می کوبیدند و با پرسش از رئیس خانواده، اوراق را پر می کردند، هر چند اغلب خانواده ها در منازل خود را به روی ماموران آمار نمی گشودند و یا پاسخ درست نمی گفتند.

از طرفی دولت از طریق وزارت امور خارجه از سفارتخانه های خارجی مقیم تهران نیز خواست که به کارکنان خارجی و ایرانی خود دستور دهند که با ماموران سجل احوال و احصائیه در دادن اطلاعات لازم همکاری نمایند. ادامه کار احصائیه، از فروردین ۱۳۰۱ منتهی به گرفتن ورقه سجل احوال (ورقه هویت یا شناسنامه) گردید که زیر نظر اداره نظمیه (شهربانی) آن هم فقط در تهران انجام می شد. گرفتن ورقه سجل احوال اختیاری بود و این ورقه را هر کسی می توانست از کمیسری آن زمان (کلانتری) محل خود دریافت کند.

از سال ۱۳۰۳ اداره سجل احوال تابع وزارت کشور شد و دفاتر آن در شهرستان ها نیز شروع به کار کرد. حتی پس از تصویب قانون سربازگیری (نظام وظیفه) در سال ۱۳۰۴، برای فراخوانی سربازان از روی شناسنامه اقدام می شد و اداره سجل احوال هر شهر فهرست مشمولان خدمت سربازی را در اختیار اداره نظام وظیفه می گذاشت. نخستین دوره مشمولان که به سربازی فراخوانده شدند، متولدین ۱۲۸۴ خورشیدی بودند که در سال ۱۳۰۶ به خدمت رفتند و گرفتن شناسنامه از سال ۱۳۰۶ خورشیدی طبق قانون مصوب بهمن ماه اجباری شد.

گزینش نام خانوادگی نیز، معمولا از چند روش پیروی می کرد که یکی از آنها پیشه نیاکان در یک قوم است. محل اسکان قوم و نام یا شهرت بزرگ خاندان (پدر، پدربزرگ، جد)، از دیگر شیوه های متداول انتخاب نام خانوادگی بوده است. گاهی هم یک نام خانوادگی بر اساس شغل یا حرفه (همچون صراف، جواهریان، پزشکزاد) یا یک ویژگی بدنی یا فیزیکی (خوش چهره، قهرمان) بازمی گشت.

در نهایت و با تصویب قانون مدنی کشور در سال ۱۳۱۳ ثبت نام خانوادگی نیز، اجباری شد. بر اساس قانون، سرپرست خانواده باید برای خانواده خود نام خانوادگی انتخاب می کرد و نام خانوادگی انتخاب شده از سوی وی به سایر افراد خانواده اش هم اطلاق می شد. و از آن زمان تاکنون بیش از چهار نسل از ایرانیان به این نام های خانوادگی خوانده می شوند.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۵۲۳۹/ايراز-ناميه-اولينه>